

บทที่ 1

สภาพของการทำงานของแรงงานต่างชาติในประเทศไทย

1. ความหมายของคำว่า "แรงงานต่างชาติ (Migrant Workers)"

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของบรรดาแรงงานต่างชาติและสมาชิกในครอบครัว (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families) ตามมาตรา 2(1) ได้ให้คำนิยามของคำว่าแรงงานต่างชาติ (Migrant Workers) ว่า "บุคคลที่ดำเนินการหรือเคยดำเนินการในกิจกรรมที่มีการให้ค่าตอบแทนในประเทศใด ๆ ซึ่งบุคคลนั้นไม่ได้เป็นคนในชาติของประเทศนั้น"¹ และยังรวมไปถึงแรงงานที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศของตน แต่ข้ามเขตแดนไปทำงานในต่างประเทศเป็นประจำวัน (Frontier Worker) และแรงงานตามฤดูกาล (Seasonal Worker) ลูกเรือ (Seafarer) แรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานเฉพาะช่วงการดำเนินงานตามโครงการ (Project-tied Worker) และแรงงานที่ทำงานอิสระซึ่งหางานด้วยตนเอง (Self-Employed Worker) เป็นต้น² ความหมายดังกล่าวข้างต้นนี้มีความหมายกว้างกว่าการให้คำนิยามในอนุสัญญาที่ 143

¹Article 2(1) of the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers (1990) : The term "migrant worker" refers to a person who is to be engaged, is engaged or has been engaged in a remunerated activity in a State of which he or she is not a national.

²Ibid., Article 2(2).

ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization; ILO) มาตรา 11³ ซึ่งกำหนดไว้ว่า "แรงงานต่างชาติ" นั้น เป็นบุคคลที่ย้ายถิ่นที่อยู่โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะได้รับการจ้าง แต่ไม่ได้รวมไปถึงบุคคลที่ย้ายถิ่นที่อยู่ อันเนื่องมาจากเหตุผลส่วนตัว (on his own account) และยังมีข้อกำหนดให้อาชีพบางประเภทเป็นข้อยกเว้นในส่วนนี้ด้วย เช่น แรงงานที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศของตน แต่ข้ามเขตแดนไปทำงานในต่างประเทศเป็นประจำวัน (Frontier Worker) ลูกเรือ (Seamen) เป็นต้น

นอกจากนี้ จะสังเกตได้ว่า ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น แรงงานต่างชาติ ส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะของผู้แสวงหาแหล่งที่อยู่ในต่างประเทศ (Immigrants) ฉะนั้นการที่บุคคลเหล่านี้จะย้ายไปอยู่ต่างประเทศนั้น ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุอันเกิดจากทางเศรษฐกิจหรือสาเหตุทางการเมืองก็ตาม บุคคลเหล่านี้ก็มีความตั้งใจที่จะตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพอยู่ในประเทศนั้น ๆ โดยไม่คิดที่จะกลับประเทศของตนอีก⁴ ซึ่งแตกต่างไปจากแรงงานต่างชาติที่ไปทำงานในต่างประเทศในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานต่างชาติในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการทำงานชั่วคราวหนึ่ง และหากมีเงินสะสมไว้พอสมควรแล้ว แรงงานต่างชาติเหล่านี้ก็จะกลับประเทศของตน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คำว่า "แรงงานต่างชาติ (Migrant Workers)" นั้นมีการให้คำนิยามแตกต่างกันไปตามยุคสมัยหรือสาส์นระหว่างประเทศ (International Instrument)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากว่า องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization ; ILO) ได้ให้คำจำกัดความของแรงงานต่างชาติ (Migrants) ไว้ว่า "บุคคลที่ย้ายไปอยู่ในประเทศหนึ่งซึ่งบุคคลนั้นไม่มีสัญชาติของประเทศนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะรับจ้างทำงาน ซึ่งไม่รวมไปถึงกรณีผู้ลี้ภัย (Refugee)

³Article 11 of Convention (No. 143) concerning Migration in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Treatment of Migrant Workers (1975).

⁴Yasuo Kuwabara, Kokkyo o Koeru Rodosha (แรงงานข้ามเขตแดน) (Tokyo : Iwanami Shoten, 1992), p. 24.

นักท่องเที่ยว (Tourist) ผู้เดินทางไปแสวงบุญ (Pilgrim) และผู้ย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อเลี้ยงสัตว์ (Nomads)"⁵ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า คำนิยามที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศให้ไว้นี้ มีความหมายที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความเห็นของผู้เขียน ดังนั้นคำนิยามของ "แรงงานต่างชาติ (Migrant Workers)" ตามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีความหมายตามคำนิยามขององค์การแรงงานระหว่างประเทศดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้

ในส่วนของคำนิยามของคำว่า "แรงงานต่างชาติ" ตามกฎหมายญี่ปุ่นนั้น คำว่า "แรงงานต่างชาติ" ภาษาญี่ปุ่นแปลว่า Gaikokujin Rodosha ซึ่งประกอบด้วยคำสองส่วนคือ Gaikokujin ซึ่งหมายถึง "คนต่างด้าว" และ Rodosha ซึ่งหมายความว่า "ผู้ใช้แรงงาน"

คำว่า Gaikokujin นั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมืองและการอนุมัติผู้ลี้ภัย (The Immigration Control and Refugee Recognition Act) มาตรา 2(2) ได้ให้คำนิยามไว้ว่าเป็น "บุคคลใดที่ไม่มีสัญชาติญี่ปุ่น"⁶

ส่วนคำว่า Rodosha นั้น กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานในการทำงาน (Labour Standards Law) มาตรา 9 ได้กำหนดไว้ว่า "เป็นบุคคลที่รับจ้างทำงานใด ๆ ในกิจการหรือในสถานประกอบการ ตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง โดยได้รับค่าจ้าง" ซึ่งแยกองค์ประกอบได้เป็น 3 ประการ คือ (1) บุคคลที่รับจ้างในกิจการใด ๆ หรือสถานประกอบการที่ระบุไว้

⁵ ILO, World Labour Report (1984), p. 99., n.p.

⁶ Article 2 of the Immigration Control and Refugee Recognition Act provides that "Alien : Any person not having Japanese nationality." ส่วนการได้สัญชาติญี่ปุ่นนั้น เนื่องจากว่ารัฐธรรมนูญญี่ปุ่น (Constitution of Japan) มาตรา 10 บัญญัติไว้ว่า "เงื่อนไขของคนชาติประเทศญี่ปุ่นนั้นจะกำหนดโดยกฎหมาย" จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ (Nationality Law) เพื่อกำหนดเงื่อนไขในการได้สัญชาติญี่ปุ่น

ตามมาตรา 8* (2) บุคคลที่ได้ดำเนินการใด ๆ โดยได้รับคำสั่งมาจากผู้อื่น (3) บุคคลที่ได้รับค่าจ้าง⁷ ดังนั้นตามคำนิยามของบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่า ไม่ได้รวมไปถึงบุคคลที่เคยทำงานแต่ว่างงานอยู่ หรือกำลังหางานทำอยู่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นคำนิยามที่แคบกว่า คำนิยามที่ระบุไว้ตามกฎหมายสหภาพแรงงาน (Trade Union Law) มาตรา 3⁸ ที่กำหนดไว้ว่า "ผู้ใช้แรงงาน" นั้นหมายถึง "บุคคลที่เลี้ยงชีพตนเอง โดยอาศัยค่าจ้างเงินเดือนและรายได้อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตาม" ซึ่งกฎหมายในส่วนนี้รวมไปถึงบุคคลที่ว่างงานอยู่ หรือบุคคลที่กำลังหางานทำอยู่ด้วย

นอกจากบทบัญญัติที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีบทบัญญัติตามกฎหมายอื่น ๆ อีกที่ได้ให้คำนิยามของคำว่า "ผู้ใช้แรงงาน"⁹ ไว้ ซึ่งแต่ละบทบัญญัติจะมีการให้คำนิยามที่แตกต่างกันไปไม่มากนักน้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับ

ดังนั้น ในการนำกฎหมายต่าง ๆ มาใช้บังคับกับแรงงานต่างชาตินั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่า การบังคับใช้ตามกฎหมายของแต่ละฉบับอาจจะไม่เป็นเช่นเดียวกันก็ได้ เพราะถึงแม้ว่าจะเป็นคนบุคคลคนเดียวกันก็ตาม แต่ในการบังคับใช้กฎหมายนั้น กฎหมายฉบับหนึ่งอาจถือว่าเป็นผู้ใช้แรงงาน แต่กฎหมายอีกฉบับหนึ่งไม่ถือว่าเป็นผู้ใช้แรงงานก็ได้เช่นกัน

* เจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานในการทำงาน ก็คือ การรับรองสภาพการจ้างขั้นต่ำสำหรับผู้ใช้แรงงานโดยทั่วไป ดังนั้น กิจการหรือสถานประกอบการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 นั้นจะครอบคลุมไปถึงเกือบทุกลักษณะงานที่ใช้แรงงานทำงานอยู่

⁷Article 9 of Labour Standards Law : In this Law, the worker is defined indiscriminately of the kinds of occupation as one who is employed in the abovementioned enterprises or offices and receives wage therefrom.

⁸Article 3 of Trade Union Law : "Workers" under present Law shall be those who live on their wages, salaries or other remuneration assimilable thereto regardless of the kind of occupation.

⁹Article 2(1) of Minimum Wages Law, Article 2 of Human Resources Development Promotion Law.

โดยที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ปัญหาในการคุ้มครองแรงงานต่างชาติโดยทั่ว ๆ ไป ดังนั้นผู้เขียนจึงใคร่จะใช้คำว่า "ผู้ใช้แรงงาน (Rodosha)" ที่เป็นไปตามคำนิยามของกฎหมายสหภาพแรงงาน มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ผู้ใช้แรงงาน" คือ "บุคคลที่เลี้ยงชีพตนเอง โดยอาศัยค่าจ้าง เงินเดือน และรายได้อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตาม"

2. การจำแนกแรงงานต่างชาติ (Migrant Workers) ในประเทศญี่ปุ่น

แรงงานต่างชาติในประเทศญี่ปุ่นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ แรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legal Migrant Workers) กับแรงงานต่างชาติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Illegal Migrant Workers) ทั้งนี้กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมือง และการอนุมัติผู้ลี้ภัย (Immigration Control and Refugee Recognition Act) ได้กำหนดสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ (Status of Residence; Zairyu Shikaku) และกำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดที่คนต่างด้าวสามารถประกอบอาชีพตามกฎหมาย โดยมีรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ได้แนบท้ายไว้ (Annexed Table) แห่งกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งอาชีพต่าง ๆ ที่กฎหมายฉบับนี้อันุมัติให้ทำได้นั้นเป็นอาชีพประเภทที่ต้องใช้ฝีมือ ทักษะ และความรู้พิเศษเท่านั้น เนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐบาลตามมติคณะรัฐมนตรีที่ต้องการห้ามแรงงานต่างชาติประเภทไร้ฝีมือเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่น* และในปัจจุบันนี้ก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในส่วนนี้ ดังจะเห็นได้จาก "แผนการบริหารเศรษฐกิจ" ซึ่งเป็นไปตามมติของคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 27 เดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 1988 ซึ่งมีใจความว่า "ปัจจุบันนี้คนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำงานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากค่าของเงินเยนแข็งตัวขึ้น และการติดต่อทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้เจริญรุ่งเรืองมากขึ้น อีกนัยหนึ่งจำนวนแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายก็มากขึ้นอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมตามมา เนื่องจากว่าสถานการณ์เป็นเช่นนี้อยู่ สำหรับคนต่างด้าวที่มีความชำนาญ ความสามารถอันพิเศษนั้นควรจะพิจารณา

* เช่น มติของคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 14 มีนาคม ค.ศ. 1967, วันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1973, วันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 1976 ตามลำดับ

เพื่อที่จะอนุมัติให้เข้ามาทำงาน โดยให้มีความชัดเจนในการกำหนดขอบเขตอาชีพที่คนต่างด้าวจะสามารถทำได้"

นอกจากนี้ยังมี "แผนนโยบายพื้นฐานแห่งการจ้างฉบับที่ 6" ซึ่งผ่านมติของคณะรัฐมนตรีไป เมื่อวันที่ 17 เดือนมิถุนายน ในปี ค.ศ. 1988 ซึ่งมีความตอนหนึ่งกำหนดว่า สำหรับคนต่างด้าวที่มีความชำนาญหรือความสามารถด้านเทคโนโลยีให้มีการพิจารณาในทางที่จะรับเข้ามาทำงานเท่าที่จะทำได้ แต่สำหรับแรงงานที่ไร้ฝีมือนั้น จะให้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงผลกระทบที่ได้มาในต่างประเทศหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ต่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งตลาดแรงงาน¹⁰

ดังนั้น คนต่างด้าวที่เดินทางมาทำงานตามสภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ (Status of Residence; Zairyu Shikaku) นั้น ถือว่าเป็นแรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legal Migrant Workers) แต่ในทางตรงกันข้าม หากมีคนต่างด้าวที่เดินทางมาทำงาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ ถือว่าเป็นแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมาย (Illegal Migrant Workers) นั้นเอง

2.1 แรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legal Migrant Workers) ในประเทศญี่ปุ่น

แรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legal Migrant Workers) นั้น หมายถึง แรงงานต่างชาติที่เดินทางมาทำงานในประเทศญี่ปุ่น โดยถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมือง และการอนุมัติผู้ลี้ภัย (Immigration Control and Refugee Recognition Act) ซึ่งกำหนดสภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ (Status of Residence) ที่อนุมัติให้คนต่างด้าวทำงานได้

สำหรับสภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ (Status of Residence) นั้น เราจะสามารถตรวจสอบได้จากประเภทของการตรวจลงตรา (Visa) ในหนังสือ

¹⁰Mitsuaki Yoshimen, "Gaikokujin Rodosha Mondai no Kentojokyo to Kongo no Taio (สถานการณ์แห่งการตอบโต้ในระยะต่อไปต่อปัญหาแรงงานต่างชาติ)," Kikan Rodoho 149 (Autumn 1988) : 60.

เดินทาง (Passport) ซึ่งการตรวจลงตราเป็นการประทับตราที่แผนกกงสุล สถานเอกอัครราชทูตที่ป็นประจำประเทศใดประเทศหนึ่งจะประทับตราไว้ในหน้าใดหน้าหนึ่งของหนังสือเดินทาง

ตามตารางที่แนบท้ายไว้ (Annexed Table) ของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมือง และการอนุมัติผู้ลี้ภัย ได้กำหนดสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ที่สามารถทำงานได้ ตามขอบเขตของกิจกรรมที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

(1) อาจารย์ระดับอุดมศึกษา (Professor) : การวิจัยค้นคว้า แะแนวหรือสอนในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันที่เทียบเท่ามหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนอาชีวศึกษา

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 3 ปี, 1 ปี หรือ 6 เดือน

(2) ศิลปิน (Artist) : งานที่เกี่ยวกับศิลปะต่าง ๆ เช่น การเล่นดนตรีเพื่อหารายได้ งานทางจิตรกรรม วรรณคดี เป็นต้น

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 3 ปี, 1 ปี หรือ 6 เดือน

(3) นักลงทุน (Investor) ผู้บริหาร (Business Manager) : กิจการที่เกี่ยวข้องในการบริหารธุรกิจด้านการค้าระหว่างประเทศและอื่น ๆ หรือที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในธุรกิจด้านการค้าระหว่างประเทศ และอื่น ๆ หรือที่เกี่ยวข้องกับการบริหารธุรกิจเหล่านั้น

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 3 ปี, 1 ปี หรือ 6 เดือน

(4) บริการด้านกฎหมายและการบัญชี (Legal/Accounting Services) : กิจการที่ดำเนินธุรกิจในด้านกฎหมาย และการบัญชี ซึ่งบุคคลที่ประกอบกิจการในด้านนี้จะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายของต่างประเทศ (Foreign Law Specialist) ภายใต้กฎหมายว่าด้วย นักกฎหมายที่เป็นคนต่างด้าว (Foregin Lawyer's Law) หรือ นักการบัญชีที่ได้รับอนุญาต (Certified Public Accountant) ภายใต้กฎหมายการบัญชี (The Accountant Law)

ระยะเวลาที่อนุมัติให้อาศัยอยู่ : 3 ปี, 1 ปี หรือ 6 เดือน

(5) บริการด้านการแพทย์ (Medical Services) : การประกอบกิจการเกี่ยวกับการบริการด้านการแพทย์นั้น บุคคลที่จะทำกิจการในด้านนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติโดยเฉพาะ เช่น เป็นแพทย์หรือทันตแพทย์

ระยะเวลาที่อนุมัติให้อาศัยอยู่ : 1 ปี หรือ 6 เดือน

(6) นักวิจัย (Researcher) : กิจกรรมทางด้านค้นคว้าวิจัย ตามสัญญาที่ทำไว้กับสถาบันต่าง ๆ ในประเทศญี่ปุ่น ทั้งภาคเอกชนและรัฐบาล เว้นแต่กิจกรรมที่ระบุไว้ในข้อ "อาจารย์ระดับอุดมศึกษา (Professor)"

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 1 ปี หรือ 6 เดือน

(7) ครูสอนในระดับที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา (Instructor) : กิจการในด้านการสอนภาษาต่างประเทศและอื่น ๆ ในระดับโรงเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือโรงเรียนคนตาบอด โรงเรียนคนหูหนวก โรงเรียนคนปัญญาอ่อน หรือโรงเรียนเฉพาะสาขาวิชา และโรงเรียนชนิดอื่น ๆ

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 1 ปี หรือ 6 เดือน

(8) วิศวกร (Engineer) : การปฏิบัติงานที่ใช้ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เช่น ฟิสิกส์ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น ตามสัญญาที่มีกับสถาบันต่าง ๆ ในประเทศญี่ปุ่น ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 1 ปี หรือ 6 เดือน

(9) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านมนุษยศาสตร์ และการต่างประเทศ (Specialist in Humanities/International Services) : การปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ในสาขาต่าง ๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์ เช่น นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ เป็นต้น หรืองานที่ต้องใช้ความคิดหรือความรู้ทางด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ตามสัญญาที่มีกับสถาบันต่าง ๆ ในประเทศญี่ปุ่น ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 1 ปี หรือ 6 เดือน

(10) พนักงานบริษัทที่ถูกย้ายมาจากบริษัทแม่ให้มาทำงานในประเทศญี่ปุ่น (Intracompany Transferee) : บุคคลที่ถูกย้ายให้มาปฏิบัติงานในสำนักงานที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น จากสำนักงานที่อยู่ในต่างประเทศ ซึ่งการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระดังที่กล่าวมาแล้วในข้อ (7) หรือ (8)

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 1 ปี หรือ 6 เดือน

(11) นักแสดง (Entertainer) : งานทางด้านบันเทิงเรีงรมย์ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ศิลปะ ดนตรี กีฬา เป็นต้น

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 1 ปี หรือ 3 เดือน

(12) ผู้เชี่ยวชาญในงานฝีมือต่าง ๆ (Skilled Labour) : การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตามสัญญาที่ทำไว้กับสถาบันต่าง ๆ ในประเทศญี่ปุ่นทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 1 ปี หรือ 6 เดือน

นอกจากคนต่างด้าวที่มีสถานภาพทางกฎหมาย ในการอาศัยอยู่ดังกล่าวแล้วข้างต้นที่สามารถทำงานในประเทศญี่ปุ่นได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย ยังมีกลุ่มคนต่างด้าวที่อาจทำงานได้โดยมีสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ประเภทอื่น ได้แก่ "กิจกรรมที่ถูกกำหนดขึ้นมาโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม" (Designated Activities)¹¹ ซึ่งอาจมีการอนุมัติให้ทำงานเป็นกรณี ๆ ไป ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดขึ้นมา เช่น คนใช้ในบ้านสำหรับพนักงานของกระทรวงการต่างประเทศที่ได้รับบรรจุในประเทศญี่ปุ่น

และยังมีอีกกลุ่มหนึ่งของคนต่างด้าว ที่ไม่มีขีดจำกัดในการทำงาน ซึ่งกำหนดไว้ในตารางที่ 2 ที่แนบท้ายไว้ (Annexed Table II) ของกฎหมายว่าด้วย การควบคุมการเข้าออกเมือง และการอนุมัติผู้ลี้ภัย ดังต่อไปนี้

(1) ผู้อาศัยอยู่อย่างถาวร (Permanent Resident) ได้แก่ บุคคลที่ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ให้มีถิ่นที่อยู่ใน ประเทศญี่ปุ่นอย่างถาวร

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : ถาวร

(2) คู่สมรสหรือบุตรของ คนชาติญี่ปุ่น ได้แก่ คู่สมรสของคนชาติ ญี่ปุ่น หรือบุตรของคนชาติญี่ปุ่น หรือบุตรบุญธรรมของคนชาติญี่ปุ่น ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 817-2 กฎหมายแพ่ง (The Civil Code)

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 3 ปี, 1 ปี หรือ 6 เดือน

¹¹Annexed Table 1(5) of Immigration Control and Refugee Recognition Act defines "Designated Activities" as "Activities which are specifically designated by the Minister of Justice for foreign individuals."

(3) คู่สมรส ของผู้อาศัยอยู่อย่างถาวร ได้แก่ คู่สมรสของผู้อาศัยอยู่อย่างถาวร หรือคู่สมรสของบุตรของผู้อาศัยอยู่ ตามผลบังคับใช้ของกฎหมาย ฉบับที่ 126 ในปี ค.ศ. 1952 (Child of Resident under Law no. 126 of 1952) หรือคู่สมรสของบุคคลที่ได้รับ อนุญาตในการอาศัยอยู่อย่างถาวร ภายใต้กฎหมายพิเศษว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมือง เพื่อบังคับใช้ตามข้อตกลงเกี่ยวกับฐานะทางกฎหมาย และการปฏิบัติต่อชนชาติเกาหลีใต้ที่อาศัย อยู่ในประเทศญี่ปุ่น (Special Immigration Law for Enforcement of the Agreement on the Legal Status and Treatment of the Nationals of the Republic of Korea; Law no. 146 of 1965) และบุตรของบุคคลที่กล่าว มาแล้วข้างต้น ซึ่งเกิดในประเทศญี่ปุ่น และยังคงอาศัยอยู่ต่อในประเทศญี่ปุ่น และคู่สมรสของ บุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ตามผลบังคับของมาตรา 2 วรรค 6 ของกฎหมายฉบับที่ 126 ในปี ค.ศ. 1952¹²

ระยะเวลาที่อนุมัติให้อาศัยอยู่ : 3 ปี, 1 ปี หรือ 6 เดือน

¹²Annexed Table II of Immigration Control and Refugee Recognition Act defines "Spouse or Child of Permanent Residence" as follows : The Spouses of those who stay with the status of residence of "Permanent Resident" or "Child of Resident under Law no. 126 of 1952", or with the permission for permanent residence under the Special Immigration Law for Enforcement of the Agreement on the Legal Status and Treatment of the Nationals of the Republic of Korea Residing in Japan between Japan and Republic of Korea (Law no. 146 of 1965) (hereinafter referred to as "permanent resident etc."), those born as children of permanent resident etc. in Japan and having been residing in Japan or the spouses of those who have been residing by virtue of the provisions of Article 2, Paragraph 6 of the Law no. 126 of 1952.

(4) บุตรของผู้อาศัยอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับที่ 126 ปี ค.ศ. 1952 (Child of Resident under Law no. 126 of 1952) ได้แก่ บุตรของบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ภายใต้กฎหมายฉบับที่ 126 ปี ค.ศ. 1952

ระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่ : 3 ปี

(5) ผู้อาศัยอยู่ในระยะยาว (Long Term Resident) ได้แก่ บุคคลที่ได้รับอนุมัติที่จะอาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ตามระยะเวลาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม อนุมัติให้ โดยให้มีการพิจารณาถึงสถานการณ์เป็นพิเศษ

ส่วนระยะเวลาที่อนุมัติให้อาศัยอยู่นั้นจะแยกออกได้เป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 : 3 ปี, 1 ปี หรือ 6 เดือน

กรณีที่ 2 : ระยะเวลาตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะอนุมัติให้อาศัยอยู่

ประเภทนี้จะรวมทั้งผู้ลี้ภัย (Refugee) ที่ขออาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น และ บุตรหลานของคนญี่ปุ่นที่ได้ไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศ เช่น บราซิล โบลิเวีย เป็นต้น

2.2 แรงงานต่างชาติที่มีขอบด้วยกฎหมาย (Illegal Migrant Workers)

ในประเทศญี่ปุ่น

แรงงานต่างชาติที่มีขอบด้วยกฎหมายนั้น หมายถึง แรงงานต่างชาติที่เดินทางมาทำงานในประเทศญี่ปุ่น โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วย การควบคุมการเข้าออกเมืองและการอนุมัติลี้ภัย ทั้งนี้ก็เพราะว่า กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายฉบับเดียวที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเข้าออกเมืองของแรงงานต่างชาติ ตลอดจนการอนุมัติการทำงานสำหรับคนต่างด้าว

จากการวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วย การควบคุมการเข้าออกเมือง และการอนุมัติผู้ลี้ภัย แรงงานต่างชาติที่มีขอบด้วยกฎหมายนั้น สามารถจำแนกออกมาได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) แรงงานต่างชาติที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติอันเกี่ยวกับเงื่อนไขในการเข้าเมือง (Entry) (2) แรงงานต่างชาติที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติอันเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ (Status of Residence) (3) แรงงานต่างชาติที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติอันเกี่ยวกับการขออาศัยอยู่ (Extension of Period of Stay) ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งอธิบายโดยละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 แรงงานต่างชาติที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขในการเข้าเมือง
 มาตรา 3 แห่งกฎหมายว่าด้วย การควบคุมการเข้าออกเมืองและ
 การอนุมัติผู้ลี้ภัยนั้นบัญญัติไว้ว่า คนต่างด้าวผู้ซึ่งไม่มีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย
 (Valid Passport) บุคคลนั้นจะไม่สามารถเข้าประเทศญี่ปุ่นได้¹³ และกฎหมายฉบับเดียว
 กันนี้ มาตรา 6¹⁴ ได้บัญญัติไว้ โดยมีสาระสำคัญว่า คนต่างด้าวที่มีความประสงค์ที่จะเข้ามา
 ในเมืองนี้จะต้องมีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย และในหนังสือเล่มนั้นจะต้องมีการ
 ตรวจลงตรา (Visa) โดยที่กงสุลของประเทศญี่ปุ่นประทับตราให้ เว้นแต่ (1) กรณีที่มี
 ข้อตกลงระหว่างประเทศญี่ปุ่นและประเทศอื่น หรือมีประกาศฝ่ายเดียวของประเทศญี่ปุ่นว่า
 ไม่จำเป็นต้องมีการตรวจลงตราในการเข้าเมือง และ (2) กรณีที่ผู้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ใน
 ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีการตรวจลงตราในหนังสือเดินทางอยู่แล้ว โดยที่ระยะเวลาที่ได้รับอนุมัติ
 ให้อยู่ในนั้นยังไม่หมดอายุ แต่ต้องการที่จะไปนอกประเทศเป็นการชั่วคราว แล้วกลับเข้ามาใน
 ประเทศญี่ปุ่นอีก

¹³ Article 3(1) of Immigration Control and Refugee
 Recognition Act : No alien shall enter Japan without possessing a
 valid passport. However, this shall not apply to a crewman
 possessing a valid crewman's pocket-ledger.

¹⁴ Ibid., Article 6(1) : Any alien (excluding a crewman;
 hereinafter the same in this Section) who seeks to land in Japan
 shall have a valid passport visaed by a Japanese Consular Officer,
 etc. However, a visa is not required for the passport of an alien
 for whom the visa issued by the Japanese Consular Officer, etc., is
 deemed unnecessary by the international agreement or notice to that
 effect of the Japanese Government to the foreign government, for an
 alien for whom the re-entry permission provided for in Article 26
 is granted, or for the Refugee Travel Document which is issued
 pursuant to the provisions of Article 61-2-6.

ภายหลังจากคนต่างด้าวได้รับการตรวจลงตรา (Visa) ในหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Valid Passport) คนต่างด้าวจะต้องได้รับการประทับลงตราเพื่ออนุมัติเข้าเมือง (Stamping the Permission for landing) ในขณะที่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง จากเจ้าหน้าที่สืบสวนกรมตรวจคนเข้าเมือง (The Immigration Inspector)¹⁵

ดังนั้น คนต่างด้าวใดก็ตาม หากว่าเดินทางมาทำงานในประเทศญี่ปุ่น โดยไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็จะถือว่าเป็นแรงงานต่างชาติดังกล่าวที่มีขอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะปรากฏออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กรณีที่มีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่มีการตรวจลงตราที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือกรณีที่หลบหนีเข้ามาทำงานโดยไม่ได้ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง

2.2.2 แรงงานต่างชาติดังกล่าวฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่

2.2.2.1 จากการที่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมืองและการอนุมัติผู้ลี้ภัยได้กำหนดถึงประเภทของกิจการที่คนต่างด้าวทำได้ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น หากปรากฏว่าคนต่างด้าวคนใดทำงานนอกเหนือไปจากขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็จะถือว่าเป็นแรงงานต่างชาติดังกล่าวที่มีขอบด้วยกฎหมาย เช่น คนต่างด้าวที่ทำงานเป็นกรรมกร เพราะอาชีพกรรมกรนั้นอยู่นอกขอบเขตกิจการที่กฎหมายดังกล่าวอนุมัติให้คนต่างด้าวทำได้

แรงงานต่างชาติดังกล่าวฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่นั้น ส่วนใหญ่ผู้ชายจะประกอบอาชีพเป็นคณงานก่อสร้าง พนักงานช่าง คณงานรับจ้างทั่วไป คนขายของหน้าร้าน พนักงานเสิร์ฟอาหาร และผู้ปรุงอาหาร และ

¹⁵ Ibid., Article 9(5) : Except in cases where the special provisions of Section 4 apply, an alien shall not land unless he has his passport endorsed by stamping with permission for landing as provided for in Paragraph I of this Article, Article 10, Paragraph 6, or Article 11, Paragraph 4.

ผู้หญิงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นหญิงบริการ (โฮสเทล) นักเต้นอะโกโก้ พนักงานช่าง
โลหะ คณงานรับจ้างทั่วไป และคนขายของหน้าร้าน

2.2.2.2 จากมาตรา 19 ของกฎหมายว่าด้วยการควบคุม
การเข้าออกเมือง และการอนุมัติผู้ลี้ภัย¹⁶ กำหนดว่า คนต่างด้าวที่เดินทางมาอาศัยอยู่ในเมือง
โดยมีสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ (Status of Residence) นั้น จะห้ามบริหาร
งานที่จะทำได้กำไร หรือทำกิจการหารายได้ที่อยู่นอกขอบเขตของกิจการที่สามารถทำได้
ตามสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ ดังนั้นหากว่าคนต่างด้าวใดทำกิจการหารายได้ ซึ่ง

¹⁶Ibid., Article 19 : An alien who is resident under a
status of residence specified in the left-hand column of Annexed
Table I shall not engage in the activities described in the
following paragraphs, with regard to the categories identified
therein, except where he engages in them with the permission
granted pursuant to Paragraph 2 of this article.

(1) An alien who is resident under the status of residence
specified in the left hand column of Annexed Tables 1(1), 1(2) and
1(5) : activities involving the management of business involving
income or activities for which he receives remuneration (excluding
rewards for lectures not done as a matter of business, incidental
remuneration in daily life and others described in the Ministry of
Justice Ordinance; the same hereinafter), which are not included
in those activities described in the right-hand column of those
Tables corresponding to each status of residence.

(2) An alien who is resident under a status of residence
specified in the left-hand column of Annexed Tables 1(3) and 1(4);
the activities involving the management of business involving
income or activities for which he receives remuneration.

เป็นกิจการที่ไม่เป็นไปตามรายละเอียดของสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ ก็จะถือว่าเป็นแรงงานต่างชาติที่มีขอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายลักษณะ ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

2.2.2.2.1 บุคคลที่เดินทางมาทำงานโดยได้รับการตรวจลงตราให้อาศัยอยู่เป็นการชั่วคราว (Temporary Visitor)¹⁷ ซึ่งรวมทั้งการเข้ามาอยู่โดยจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การดูงาน การเยี่ยมญาติ การทำข้อตกลงด้านธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งระยะเวลาที่อนุมัติให้อยู่จะแตกต่างกันไป ตั้งแต่ 15 วัน ถึง 90 วัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของกงสุลญี่ปุ่น บุคคลที่หลบหนีเข้ามาทำงานโดยได้รับการตรวจลงตราในลักษณะนี้มีมากพอสมควร เพราะเป็นการตรวจลงตราที่ได้รับอนุญาตโดยง่าย

2.2.2.2.2 บุคคลที่เดินทางมาทำงานโดยได้รับการตรวจลงตราประเภทเพื่อการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา (Pre-college Student)¹⁸ ซึ่งมีระยะเวลาที่อนุมัติให้อยู่ มีทั้ง 3 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี ระยะเวลาในส่วนนี้ค่อนข้างยาวและสามารถต่ออายุได้ หากว่ามีหลักฐานมาแสดงอย่างเพียงพอ

¹⁷Annexed Table I (3) of Immigration Control and Refugee Recognition Act defines "Temporary Visitor" as "Sightseeing, recreation, sports, visiting relatives, going on inspection tours, participating in lectures or meetings, business contact or other similar activities during a short period of stay in Japan."

¹⁸Annexed Table I (4) of Immigration Control and Refugee Recognition Act defines "Pre-college Student" as "Activities to receive education at high schools, high school courses of schools for the blind or of handicapped children's schools, higher or general courses of advanced vocational schools (Senshugakko), or vocational schools (Kakushugakko) (excluding the educational institution described in the "College Student" column of this table) or the other educational institutions which are equivalent to vocational schools in facilities and curriculum."

แต่อย่างไรก็ตาม ในการตรวจลงตราประเภทนี้ ผู้ใด
รับการตรวจลงตรา ซึ่งเป็นนักเรียนนักศึกษาชั้น กฎหมายก็ผ่อนผันให้บุคคลเหล่านี้สามารถ
ทำงานพิเศษได้ไม่เกิน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทั้งนี้หากการทำงานดังกล่าวนี้เป็นการทำงานที่
มากกว่ากฎหมายกำหนด ก็จะถือว่าผิดกฎหมาย เพราะการตรวจลงตราในลักษณะนี้มีไว้มีจุด-
ประสงค์เพื่อให้เดินทางมาทำงานแต่อย่างใด

2.2.2.2.3 บุคคลที่เดินทางมาทำงานโดยการ
ตรวจลงตราประเภทฝึกงาน (Trainee)¹³ ซึ่งมีระยะเวลาอนุมัติให้อาศัยอยู่มีทั้ง 3 เดือน
6 เดือน และ 1 ปี บุคคลประเภทนี้อาจไม่มีเจตนาเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย แต่ได้
เดินทางมาอยู่ในประเทศญี่ปุ่น เพราะเป็นคำสั่งของบริษัท ซึ่งปรากฏว่ามีบริษัทญี่ปุ่นเป็นจำนวน
มากได้ จัดส่งคนต่างด้าวมาในรูปของการฝึกงาน แต่ตามความเป็นจริงแล้วบริษัทเหล่านี้มี
เจตนาที่จะใช้คนต่างด้าวเหล่านี้ทำงานเป็นลูกจ้าง และในบางกรณีผู้ฝึกงานเองก็ยินยอมที่จะ
ไปทำงาน โดยมีสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่เป็นผู้ฝึกงาน (Trainee) ด้วย
เพราะถึงแม้พวกเขาเหล่านั้นอาจไม่ได้รับค่าจ้างในฐานะที่เป็นผู้ใช้แรงงานตามความหมายที่
กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ก็ตาม แต่บุคคลเหล่านี้ก็จะได้รับเงินเบี้ยเลี้ยงพอสมควรซึ่งเป็น
จำนวนเงินที่มากกว่าเงินเดือนที่เขาเคยได้รับในประเทศของเขา

2.2.3 แรงงานต่างชาติที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับการขออาศัยอยู่ใน
ประเทศญี่ปุ่น

ตามมาตรา 21 ของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมือง
และการอนุมัติผู้ลี้ภัย คนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่นจะสามารถขอต่ออายุเพื่ออาศัยอยู่ต่อ

¹³Annexed Table I (4) of Immigration Control and Refugee
Recognition Act defines "Trainee" as "Activities to learn and
acquire the technology, skills or knowledge at public or private
organizations in Japan."

ได้อีก โดยที่ไม่ต้องเปลี่ยนสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ (Status of Residence)²⁰ และคนต่างด้าวยังสามารถยื่นขอต่ออายุเพื่ออาศัยอยู่ต่อ โดยที่ให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ก็ได้ ตามมาตรา 20 ของกฎหมายฉบับเดียวกัน²¹ ดังนั้นคนต่างด้าวคนใดที่ทำงานเกินระยะเวลาที่อนุมัติให้อาศัยอยู่ ตามที่ระบุไว้ อยู่ในการตรวจลงตรานี้ก็ถือว่าเป็นแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมาย

แรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายในส่วนนี้สามารถ

แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.2.3.1 คนต่างด้าวที่ทำงานตามสถานภาพทางกฎหมายในการเดินทางมาอยู่ แต่อยู่เกินระยะเวลาที่อนุมัติให้อาศัยอยู่ ซึ่งบุคคลประเภทนี้จะมีจำนวนไม่มาก เท่ากับประเภทที่จะกล่าวต่อไป เพราะบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีความเคารพในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างสูง

2.2.3.2 คนต่างด้าวที่ทำงานโดยฝ่าฝืนทั้งสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่ และระยะเวลาที่อนุมัติให้อาศัยอยู่ เช่น บุคคลที่เดินทางมาประเทศญี่ปุ่น โดยได้รับการตรวจลงตราประเภทการอาศัยอยู่ชั่วคราว (Temporary Visitor) แต่เดินทางมาทำงานเป็นกรรมกร และอาศัยอยู่เกินระยะเวลาที่ได้อนุมัติให้อยู่ในประเทศญี่ปุ่น

²⁰Article 21(1) of Immigration Control and Refugee Recognition Act : Any alien staying in Japan may, without changing his status of residence, have his period of stay extended.

²¹Ibid., Article 20(1) : An alien who has status of residence may have his status of residence (in the case of an alien residing under the status of residence of Designated Activities, the activities specifically designated by the Minister of Justice in respect of the person concerned are to be regarded as a status of residence) changed (including the period of stay thereon; hereinafter the same in this paragraph to Paragraph 3 inclusive).

3. สาเหตุของการที่แรงงานต่างชาติเดินทางมาทำงานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

สาเหตุของการที่แรงงานต่างชาติเดินทางมาทำงานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งจะอธิบายดังต่อไปนี้

3.1 ความแตกต่างกันทางด้านสภาพของเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทย และ ประเทศอื่น ๆ

ความแตกต่างกันทางด้านขนาดของเศรษฐกิจ ตลอดจนรายได้ประชาชาติ ต่อหัว (National Income per Person) ระหว่างประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ นั้น ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อให้แรงงานต่างชาติเดินทางมาทำงานในประเทศไทย

ดังที่แสดงให้เห็นในตารางที่ 1 รายได้ประชาชาติต่อหัวจะแตกต่างกันอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันสภาพทางเศรษฐกิจของบางประเทศอาจตกต่ำอยู่ ทำให้แรงงานที่อยู่ในประเทศนั้นว่างงาน ดังนั้นจึงทำให้แรงงานเหล่านี้ดิ้นรนที่จะไปหาโอกาสรับจ้างทำงานในประเทศที่มีโอกาสได้รับค่าจ้างสูงกว่า

ตารางที่ 1 รายได้ประชาชาติต่อหัวของประเทศต่าง ๆ (ในปี ค.ศ. 1988)

ประเทศ	รายได้ประชาชาติต่อหัว (฿)	ประเทศ	รายได้ประชาชาติต่อหัว (฿)
บังกลาเทศ	170	มาเลเซีย	1,940
สาธารณรัฐประชาชนจีน	330	บราซิล	2,160
อินเดีย	340	สหราชอาณาจักร	12,810
ปากีสถาน	350	อิตาลี	13,330
ศรีลังกา	420	ฝรั่งเศส	16,090
อินโดนีเซีย	440	แคนาดา	16,960
ฟิลิปปินส์	630	เยอรมนี	18,480
ไทย	1,000	สหรัฐอเมริกา	19,840
ตุรกี	1,280	ญี่ปุ่น	21,020

Source : World Bank, World Development Report, 1990.

3.2 ค่าของเงินเยนที่แข็งขึ้น

การแข็งขึ้นของค่าเงินเยนนั้นเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ดึงดูดแรงงานต่างชาติให้เดินทางมาทำงานในประเทศญี่ปุ่น เพราะเมื่อนำรายได้ที่ได้จากประเทศญี่ปุ่นกลับไปยังประเทศของตนเองแล้วจะสามารถแลกเปลี่ยนกับเงินตราของตนโดยอัตราแลกเปลี่ยนที่สูง²²

3.3 การลดลงของอุปสงค์ต่อแรงงานต่างชาติในประเทศต่าง ๆ เช่น ในประเทศตะวันออกกลาง

นอกจากเหตุการณ์ที่ประเทศอิรักบุกประเทศคูเวต ซึ่งได้มีการขับไล่แรงงานต่างชาติที่อยู่ในบริเวณนั้นออกไปเป็นจำนวนมาก ยังมีแนวโน้มที่จะทำให้อุปสงค์ต่อแรงงานต่างชาติลดน้อยลงในประเทศต่าง ๆ ในตะวันออกกลาง เพราะสภาพเศรษฐกิจไม่ดีเท่าสมัยปี ค.ศ. 1970 เนื่องจากราคาน้ำมันตกต่ำ

สำหรับประเทศในยุโรป ซึ่งเคยรับแรงงานต่างชาติ โดยทำข้อตกลงจ้างแรงงานระหว่างประเทศ ก็หันมายกเลิกการจ้างแรงงานต่างชาติ เช่น ประเทศฝรั่งเศส และ ประเทศเยอรมนี สถานการณ์เช่นนี้ทำให้แรงงานในโลกเริ่มมองประเทศญี่ปุ่นเป็นตลาดแรงงานที่น่าสนใจมากขึ้น

3.4 การที่บริษัทญี่ปุ่นขนาดเล็กมีความต้องการต่อแรงงานต่างชาติสูง

เนื่องจากว่า ปัจจุบันนี้หนุ่มสาวญี่ปุ่นไม่ต้องการทำงานประเภทที่เรียกว่า 3Ks ซึ่งเป็นการทำงานที่มีลักษณะ Kitsui (ลำบาก) Kitanaï (สกปรก) Kiken (อันตราย) ดังนั้นบริษัทขนาดปานกลาง และที่มีกิจการที่อยู่ในลักษณะเช่นนี้จึงหาคนมาทำงานได้ยาก

สาเหตุที่ทำให้กิจการเหล่านี้หาคนมาสมัครเข้ามาทำงานยาก ได้แก่²³

²²Yukio Machida, "Fuhoshuro Gaikokujin no Jittai (สภาพความเป็นจริงของแรงงานต่างชาติที่มีขอบด้วยกฎหมาย)," *Jurisuto* 909(June 1988) : 22.

²³Kazuaki Tezuka, *Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาติ)* (Tokyo: Nihon Keizai Shinbunsha, 1989), pp. 114-116.

- (1) กิจการเหล่านี้มักจะมีสภาพการจ้างที่ต่ำ เป็นงานที่ค่อนข้างอันตรายและต้องใช้กำลังกาย
- (2) กิจการเหล่านี้มักจะไม่ได้มีความพยายามในการพัฒนาประสิทธิภาพ (Productivity) และประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการทำงาน

3.5 มีการประสานงานที่มั่นคงระหว่างนายหน้าในประเทศผู้ส่งออกแรงงานและประเทศญี่ปุ่น

การทำกิจการเป็นนายหน้านั้นจะแยกออกได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่²⁴

3.5.1 การทำกิจการโดยมีลักษณะแบ่งแยกภาระหน้าที่ระหว่างนายหน้าในประเทศญี่ปุ่น และนายหน้าในประเทศผู้ส่ง เช่น นายหน้าในประเทศผู้ส่งจะดูแลแรงงานจนกว่าจะถึงสนามบินในญี่ปุ่น และนายหน้าในประเทศญี่ปุ่นจะมีบทบาทในการส่งแรงงานไปตามโรงงานในจังหวัดต่าง ๆ เป็นต้น

3.5.2 การทำกิจการโดยนายหน้าญี่ปุ่นจะดำเนินการโดยตลอด ในกรณีนี้ นายหน้าญี่ปุ่นจะไปรับสมัครแรงงานในประเทศผู้ส่งและพามาให้ทำงานในประเทศญี่ปุ่นเองทั้งสิ้น

3.5.3 การทำกิจการโดยนายหน้าที่เป็นคนต่างด้าวเป็นผู้ดำเนินการตามสถิติ อัตราส่วนของแรงงานที่ถูกส่งมาโดยนายหน้า ในบรรดาแรงงานทั้งหลายจะแตกต่างกันไป แล้วแต่ประเทศ เช่น บังกลาเทศมี 33% ไทย 17.6% ปากีสถาน 8.6% ฟิลิปปินส์ 8.1% เป็นต้น²⁵

อย่างไรก็ตาม บทบาทของนายหน้าจะทำให้แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่นได้โดยง่าย เพราะนายหน้าจะช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องหนังสือเดินทางและการยื่นขอการตรวจลงตรา (Visa)

²⁴Hiroshi Komei, "Katsuyakusuru Assen Buroka (การเคลื่อนไหวที่กระตือรือร้นของนายหน้าจัดหางาน)," Economisuto (5 September 1989) : 27-28.

²⁵Ibid., p. 28.

4. สภาพการณ์ของการที่แรงงานต่างชาติเดินทางมาทำงานในประเทศญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก

4.1 สภาพการณ์ของการที่แรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมายเดินทางมาทำงานในประเทศญี่ปุ่น

การเดินทางมาทำงานในประเทศญี่ปุ่นของแรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมายในแต่ละปีมีแนวโน้มสูงขึ้น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985 ถึงปี ค.ศ. 1991 ซึ่งจะแสดงในตารางที่ 2 ต่อไป

ตารางที่ 2 จำนวนแรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเดินทางมาทำงานในประเทศญี่ปุ่นในแต่ละปี

(หน่วย : คน)

ปี	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
จำนวนแรงงาน	43,994	54,736	69,183	81,407	71,978	94,868	113,590

Source : Immigration Bureau, Ministry of Justice,
Annual Report on Emigration/Immigration
 (Tokyo, June 1992)

ในจำนวนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จำนวนของบุคคลที่เดินทางมาทำงานโดยสถานภาพทางกฎหมายในการอาศัยอยู่นั้น เป็นนักแสดง (Entertainer) จะมีจำนวนมากได้แก่ ในปี ค.ศ. 1985 มี 34,569 คน ในปี ค.ศ. 1986 มี 44,989 คน ปี ค.ศ. 1987 มี 59,693 คน ปี ค.ศ. 1988 มี 71,026 คน ปี ค.ศ. 1989 มี 60,546 คน²⁶

²⁶ Immigration Bureau, Ministry of Justice, ed., Nuykoku Zairyu Tetsuzuki Manyualu (คู่มือในการดำเนินการขั้นตอนในการเข้าและอาศัยอยู่ในเมือง) (Tokyo : Daiichi Hoki, 1991), p. 58.

และแรงงานต่างชาติอีกประเภทหนึ่งที่มีจำนวนมาก ได้แก่ ประเภทบุคคลที่เดินทางมาโดยมีสถานภาพทางกฎหมายเป็นครูสอนในระดับที่ไม่สูงกว่าระดับอุดมศึกษา (Instructor) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูสอนภาษาต่างประเทศ จำนวนแรงงานประเภทนี้ในปี ค.ศ. 1987 มี 1,718 คน ในปี ค.ศ. 1988 มี 2,032 คน ในปี ค.ศ. 1989 มี 3,534 คน ซึ่งในจำนวนนี้คนอเมริกามีจำนวนมากที่สุด เป็น 1,137 คน 1,203 คน 2,377 คน เรียงตามลำดับ²⁷

สำหรับคนต่างด้าวที่ได้รับจ้างทำงานอยู่ในบริษัทญี่ปุ่นนั้น เป็น 3,720 คน ในปี ค.ศ. 1987 และเป็น 6,609 คน ในปี ค.ศ. 1988²⁸ ซึ่งกิจการที่คนต่างด้าวเหล่านี้ดำเนินการจะมีหลายด้าน เช่น การสอนภาษาต่างประเทศให้แก่พนักงานบริษัท การแปลเอกสาร กิจการที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาเทคโนโลยี กิจการด้านการเงิน งานด้านกฎหมาย เป็นต้น อย่างไรก็ตามคนต่างด้าวเหล่านี้ได้รับสภาพการจ้างโดยเท่าเทียมกันกับคนในชาติหรืออาจดีกว่า เนื่องจากว่าบริษัทที่จ้างคนต่างด้าวเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่

4.2 สภาพการณ์ของการที่แรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายเดินทางมาทำงานในประเทศญี่ปุ่น

การที่จะรู้ถึงสภาพที่แท้จริงเกี่ยวกับการเดินทางมาทำงานของแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นสิ่งที่ยากมาก ด้วยเหตุที่ว่าบุคคลเหล่านี้ไม่ได้แจ้งจุดประสงค์ที่แท้จริงในการเข้าประเทศญี่ปุ่นในขณะที่ยื่นขอการตรวจลงตรา หรือในขณะที่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง ทำให้ไม่สามารถทราบถึงจำนวนที่แท้จริงของบุคคลเหล่านี้

ดังนั้น ในส่วนของสภาพที่แท้จริงแห่งการเดินทางมาทำงานของแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายนั้น เราอาจตรวจสอบได้แต่เฉพาะบางส่วนเท่านั้น โดยศึกษาถึงจำนวนคนต่างด้าวที่ถูกปฏิเสธในการเข้าเมืองขณะที่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง และจำนวนคนต่างด้าวที่กระทำความผิดเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมือง

²⁷ Ibid., p. 42.

และการอนุมัติผู้ลี้ภัย ซึ่งเป็นข้อมูลที่ทางกระทรวงยุติธรรม (Ministry of Justice) ของประเทศญี่ปุ่นประกาศทุกปี ตามที่แสดงในตารางที่ 3 ต่อไป

ตารางที่ 3 จำนวนคนต่างด้าวที่ถูกปฏิเสธในการเข้าประเทศญี่ปุ่น (ขณะที่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง) แยกตามสัญชาติ

(หน่วย : คน)

สัญชาติ	ปี	1986	1987	1988	1989	1990	1991
รวมยอด		2,751	4,151	11,107	10,404	13,934	27,137
อิหร่าน		-	17	19	325	1,571	7,540
ปากีสถาน		596	1,355	4,288	677	276	395
บังกลาเทศ		146	707	3,233	510	186	517
เกาหลีใต้		80	133	1,070	3,906	3,433	2,280
ไทย		457	389	996	793	2,962	6,738
มาเลเซีย		2	40	394	2,000	3,408	4,875
ฟิลิปปินส์		929	1,034	365	243	325	407
ไต้หวัน		402	293	253	374	556	1,402
อื่น ๆ		139	183	489	1,576	1,217	2,983

Source : Immigration Bureau, Ministry of Justice,

Annual Report on Emigration/Immigration

(Tokyo, June 1992)

จากการศึกษาถึงจำนวนคนต่างด้าวที่ถูกปฏิเสธในการเข้าเมืองขณะที่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองนั้นจะเห็นได้ว่า จำนวนเหล่านี้ทวีขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบจำนวนเหล่านี้ ระหว่างปี ค.ศ. 1986 และปี ค.ศ. 1991 แล้ว สังเกตได้ว่า จำนวน

เหล่านี้เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 10 เท่า ประเทศที่มีจำนวนสูงที่สุดในปี ค.ศ. 1991 ได้แก่ อิหร่าน (7,540 คน) รองลงมา คือ ไทย (6,738 คน), มาเลเซีย (4,875 คน), เกาหลีใต้ (2,280 คน), ไต้หวัน (1,402 คน), บังกลาเทศ (517 คน), ฟิลิปปินส์ (407 คน) ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาถึงจำนวนคนต่างด้าวที่ถูกปฏิเสธในการเข้าเมืองข้างต้นแล้วจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า จำนวนคนต่างด้าวที่ต้องการทำงานในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

จำนวนที่กล่าวข้างต้นนั้น เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของจำนวนคนต่างด้าวที่ต้องการทำงานในประเทศญี่ปุ่น แม้จะอยู่ในสถานภาพทางกฎหมายที่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมืองและการอนุมัติผู้ลี้ภัย

ส่วนจำนวนคนต่างด้าวที่ถูกจับกุมในข้อหาว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมืองและการอนุมัติผู้ลี้ภัย ซึ่งจะแสดงในตารางที่ 4 ต่อไป จะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเคลื่อนไหวของจำนวนแรงงานต่างชาติที่มีขอบด้วยกฎหมายภายในประเทศญี่ปุ่น

ตารางที่ 4 จำนวนคนต่างด้าวที่ถูกจับกุมในข้อหาว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมืองและการอนุมัติผู้ลี้ภัย

(หน่วย : จำนวนคดี)

ปี	1986	1987	1988	1989	1990	1991
รวมยอด	10,573	14,129	17,854	22,626	36,264	35,903
การเข้าเมืองทางอากาศที่ ผิดกฎหมาย	597	542	616	2,349	2,320	1,662
การเข้าเมืองทางเรือที่ ผิดกฎหมาย	124	134	149	258	357	347
การทำกิจกรรมนอก สถานภาพทางกฎหมาย	349	372	839	696	751	882
การอยู่ต่อในประเทศญี่ปุ่น โดยผิดกฎหมาย () : กรณีที่ทำกิจการ นอกสถานภาพทางกฎหมาย	9,215 (7,782)	12,792 (10,935)	15,970 (13,435)	19,105 (15,912)	32,647 (29,133)	32,820 (30,405)
ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา	288	289	280	218	189	192
จำนวนคนที่ทำงานโดย ผิดกฎหมาย	8,131	11,307	14,314	16,608	29,884	32,908

Source : Immigration Bureau, Ministry of Justice,

Annual Report on Emigration/Immigration

(Tokyo, June 1992)

จากการศึกษาจำนวนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ภายในระยะเวลา 6 ปี (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 ถึงปี ค.ศ. 1991) จำนวนดังกล่าวทวีขึ้นเป็นประมาณ 3.4 เท่า ในปี ค.ศ. 1991 มีจำนวนแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมาย ทั้งหมด 32,908 คน ซึ่งในจำนวนนี้มีคนเกาหลีใต้ 9,782 คน, คนอิหร่าน 7,700 คน, คนมาเลเซีย 4,855 คน, คนไทย 3,249 คน, คนฟิลิปปินส์ 2,983 คน เรียงตามลำดับดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายที่ถูกจับกุม แยกตามสัญชาติ

หน่วย : คน

สัญชาติ	ปี	1988	1989	1990	1991
เกาหลีใต้		1,033	3,129	5,534	9,782
อิหร่าน		-	15	652	7,700
มาเลเซีย		279	1,865	4,465	4,855
ไทย		1,388	1,144	1,450	3,249
ฟิลิปปินส์		5,386	3,740	4,042	2,983
สาธารณรัฐประชาชนจีน		7	39	481	1,162
ไต้หวัน		492	531	639	460
ฮ่องกง		3	18	22	43
ปากีสถาน		2,947	3,170	3,886	793
ศรีลังกา		20	90	831	307
บังคลาเทศ		2,942	2,277	5,925	293
อื่น ๆ		267	590	1,957	1,281
รวมยอด		14,314	16,608	29,884	32,908

ในจำนวนแรงงานต่างชาติที่มีขอด้วยกฎหมายที่ถูกจับกุม ในปี ค.ศ. 1991 นี้แยกเป็นผู้ชาย 25,350 คน และผู้หญิง 7,558 คน ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นแรงงาน ไร้ฝีมือ ซึ่งจะแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำแนกประเภทงานของแรงงานต่างชาติที่มีขอด้วยกฎหมายที่ถูกจับกุม (ปี ค.ศ. 1991)

(ชาย)

ประเภทงาน	คน	อัตราส่วนร้อยละ
คนงานก่อสร้าง	12,057	47.6%
พนักงานช่าง	8,509	33.6%
คนงานรับจ้างทั่วไป	1,551	6.1%
พนักงานล้างจาน	511	2.0%
พนักงานเสิร์ฟอาหาร	393	1.6%
ผู้ปรุงอาหาร	337	1.3%
อื่น ๆ	1,992	7.8%
รวมยอด	25,350	100.0%

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(หญิง)

ประเภทงาน	คน	อัตราส่วนร้อยละ
หญิงบริการ	3,518	46.5%
พนักงานช่าง	1,087	14.4%
โสเภณี	611	8.1%
พนักงานล้างจาน	592	7.8%
พนักงานเสิร์ฟอาหาร	371	4.9%
อื่น ๆ	1,409	18.3%
รวมยอด	7,558	100.0%

Source : Immigration Bureau, Ministry of Justice,
Annual Report on Emigration/Immigration
 (Tokyo, June 1992)

จากตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่า อาชีพที่ผู้ชายประกอบอยู่ ส่วนใหญ่เป็นกรรมกรหรือพนักงานในบริษัทขนาดเล็ก และอาชีพที่ผู้หญิงประกอบอยู่ส่วนใหญ่จะเป็นหญิงบริการ อย่างไรก็ตาม จำนวนตัวเลขที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นเพียงบางส่วนของแรงงานต่างชาติที่มีขอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ดังนั้นจำนวนที่แท้จริงของบุคคลดังกล่าวนี้คงจะมีมากกว่าจำนวนที่ปรากฏออกมาในตารางต่าง ๆ

ในส่วนนี้ กระทรวงยุติธรรมของประเทศญี่ปุ่น ได้ทำการวิจัยโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ แล้วสันนิษฐานไว้ว่า คนต่างด้าวที่ทำงานอยู่ในประเทศญี่ปุ่นที่อยู่เกินระยะเวลา

ที่อนุมัติให้ผู้นั้นจะมีถึงประมาณ 210,000 คน²⁹ และ Prof. Hiroshi Komai แห่งมหาวิทยาลัย Tsukuba ในประเทศญี่ปุ่น ได้สันนิษฐานว่า มีแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายอยู่ในประเทศญี่ปุ่นประมาณ 200,000 คน³⁰

5. สภาพการจ้างและความเป็นอยู่ของแรงงานต่างชาติ

ในส่วนสภาพการจ้างและความเป็นอยู่ของแรงงานต่างชาตินั้นเป็นการยากที่จะรู้ถึงข้อเท็จจริง เพราะเท่าที่ผ่านมายังไม่มีการสำรวจในระดับชาติ ซึ่งเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ ได้แก่

(1) ไม่มีหน่วยงานของราชการใดที่รับผิดชอบในการสำรวจในส่วนนี้ โดยเฉพาะในเรื่องของแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว กระทรวงแรงงานนั้นน่าจะเป็นองค์กรที่รับผิดชอบในส่วนนี้ แต่กระทรวงนี้ก็ไม่เคยทำการสำรวจ เพราะเห็นว่า หากว่าทำการสำรวจสภาพการจ้างและความเป็นอยู่ของแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายไปแล้ว เท่ากับว่าได้มีการยอมรับการทำงานของแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งจะไม่ตรงกับนโยบายของกระทรวงที่ว่าจะไม่ให้มีการรับแรงงานไร้ฝีมือจากต่างประเทศ

(2) ในการสำรวจข้อมูลไม่ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการที่จ้างแรงงานต่างชาติ โดยเฉพาะกรณีที่จ้างแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมาย เพราะสถานประกอบการเหล่านี้เกรงว่าตนเองจะได้รับการลงโทษทางกฎหมายไปด้วย

ด้วยเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในประเทศญี่ปุ่นยังไม่มีมีการสำรวจในเรื่องสภาพการจ้างและความเป็นอยู่ของแรงงานต่างชาติในระดับชาติ แต่ก็มีบางสถาบันทำการสำรวจในแต่ละท้องถิ่น เช่น ในจังหวัด Kanagawa, Saitama, Gunma โดยสถาบันวิจัย

²⁹ Immigration Bureau, Ministry of Justice, Annual Report on Emigration/Immigration (Tokyo, June 1992)

³⁰ Hiroshi Komai, Gaikokujin Rodosha o Mirume (การจับตามองแรงงานต่างชาติ) (Tokyo : Akaishi Shoten, 1990), p. 13.

Kigyokatsuryoku Kenkyujo (การวิจัยเรื่อง "สถานการณ์ปัจจุบันและปัญหาของการทำงานของแรงงานต่างชาติในประเทศญี่ปุ่น") ในจังหวัด Osaka โดยหอการค้า Osaka (การวิจัยเรื่อง "การตรวจสอบเกี่ยวกับการจ้างแรงงานต่างชาติ") ในจังหวัด Chiba โดยแผนกแรงงาน ศาลากลางจังหวัด Chiba (การวิจัยเรื่อง "การตรวจสอบการจ้างแรงงานต่างชาติ") และในนครหลวง Tokyo โดยสถาบันวิจัย Tokyo Toritsu Rodo Kenkyujo (การวิจัยเรื่อง "สภาพของการทำงานของแรงงานต่างชาติใน Tokyo")³¹

5.1 สถานการณ์จ้างแรงงานต่างชาติในแต่ละจังหวัด

การสำรวจของแต่ละสถาบันนั้นจะแตกต่างกันในด้านเนื้อหาสาระ และวิธีที่ใช้ในการสำรวจและไม่มี การแบ่งแยกระหว่างแรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมาย และแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม จากตารางที่ 7 จะเห็นได้ว่า อัตราส่วนคิดเป็นจำนวนร้อยละของสถานประกอบการที่จ้างแรงงานต่างชาตินั้นค่อนข้างสูง เช่นใน Tokyo มีอัตราส่วนสูงถึง 10.7%

³¹ รายละเอียดเกี่ยวกับผลการสำรวจในแต่ละท้องถิ่นเหล่านี้ถูกรวบรวมอยู่ใน Kazuaki Tezuka, Zoku Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาติ ฉบับต่อ) (Tokyo : Nihon Keizai Shinbunsha, 1991), pp. 69-108.

ตารางที่ 7 สภาพของการจ้างแรงงานต่างชาติในแต่ละจังหวัด

จังหวัด	จำนวนสถาน- ประกอบการที่ได้ ทำการตรวจสอบ	จำนวนสถาน- ประกอบการที่ให้ คำตอบ	อัตราส่วนร้อยละ ของจำนวนสถาน ประกอบการที่ให้ คำตอบ	จำนวนสถาน- ประกอบการที่ จ้างแรงงาน ต่างชาติ
Kanagawa	3,000	1,273	42.4%	72
Saitama	1,080	398	36.9%	53
Gunma	1,565	638	40.8%	43
Osaka	2,762	912	33.0%	101
Chiba	5,000	2,407	48.1%	116
Tokyo	5,200	2,080	40.0%	223

จังหวัด	อัตราส่วนร้อยละ ของจำนวนสถาน ประกอบการที่จ้าง แรงงานต่างชาติ	จำนวนแรงงาน ต่างชาติ	หมายเหตุ
Kanagawa	5.7%	514	ตรวจสอบทุกสถานประกอบการ
Saitama	13.3%	163	ตรวจสอบสถานประกอบการขนาดกลางลงมา
Gunma	6.8%	162	ตรวจสอบสถานประกอบการขนาดกลางลงมา
Osaka	11.1%	461	ตรวจสอบสถานประกอบการขนาดกลางลงมา
Chiba	5.0%	333	ตรวจสอบทุกสถานประกอบการ
Tokyo	10.7%	-	ตรวจสอบสถานประกอบการที่มีพนักงาน 10 คนขึ้นไป

Source : Kazuaki Tezuka, Zoku Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาติ ฉบับต่อ) (Tokyo : Nihon Keizai Shinbunsha, 1991), p. 73.

5.2 รูปแบบในการจ้างแรงงานต่างชาติ

จากการวิเคราะห์ตารางที่ 8 จะเห็นได้ว่า แรงงานต่างชาติที่ได้รับการว่าจ้างในรูปแบบของพนักงานประจำจะมีจำนวนน้อยมาก เช่นใน Tokyo อัตราส่วนของพนักงานประจำนั้นเป็นเพียง 21.9% เท่านั้น และส่วนใหญ่จะอยู่ใน สถานภาพที่ขาดความมั่นคง เช่น เป็นพนักงานทำงานชั่วคราว พนักงานทำงานพิเศษ พนักงานที่ถูกส่งมาจากบริษัทอื่น เป็นต้น เช่นใน Tokyo อัตราส่วนร้อยละของพนักงานเหล่านี้จะมีจำนวนสูงถึง 68.1%

ตารางที่ 8 รูปแบบในการจ้างแรงงานต่างชาติ

หน่วย : สถานประกอบการ

() : อัตราส่วนร้อยละ

	Kenagawa	Saitama	Gunma	Osaka	Chiba	Tokyo
พนักงานประจำ	24(28.9)	16(30.8)	7(17.5)	52(43.3)	62(18.6)	54(21.9)
สัญญาจ้าง	18(21.7)	3(5.8)	10(25.0)	14(11.7)	55(16.5)	17(6.9)
สัญญาจ้างตามงาน	-	-	-	26(21.7)	-	5(2.0)
ทำงานชั่วคราว	11(13.3)	7(13.5)	9(22.5)	24(20.0)	48(14.4)	58(23.5)
ทำงานพิเศษ	21(25.3)	13(25.0)	7(17.5)	-	113(33.9)	94(38.1)
ถูกส่งมาจากบริษัทอื่น	4(4.8)	3(5.8)	4(10.0)	4(3.3)	22(6.6)	16(6.5)
ฝึกงาน	5(6.0)	10(19.2)	3(7.5)	-	-	3(1.2)
อื่น ๆ	-	-	-	-	19(5.7)	-
ไม่ปรากฏ	-	-	-	-	-	-
รวมยอด	83(100)	52(100)	40(100)	120(100)	333(100)	247(100)

Source : Kazuaki Tezuka, Zoku Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาติ

ฉบับต่อ) (Tokyo : Nihon Keizai Shinbunsha, 1991), p. 92.

5.3 ระยะเวลาการจ้าง

จากการศึกษาตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่ง ในหลายจังหวัดไม่ได้กำหนดระยะเวลาการจ้างในการจ้างแรงงานต่างชาติ ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่า แรงงานต่างชาติจะถูกจ้างไปเรื่อย ๆ ทีเดียวที่สภาพเศรษฐกิจยังดีอยู่ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสภาพทางเศรษฐกิจตกต่ำ และอุปสงค์ (Demand) ต่อแรงงานลดน้อยลงไปแล้ว แรงงานต่างชาติเหล่านี้จะต้องเผชิญกับการถูกเลิกจ้างก่อนเป็นลำดับแรก เนื่องจากไม่มีข้อตกลงในเรื่องระยะเวลาการจ้างไว้

ตารางที่ 9 ระยะเวลาการจ้าง

หน่วย : สถานประกอบการ

() : อัตราส่วนร้อยละ

	Kanagawa	Saitama	Gunma	Osaka	Chiba	Tokyo
ไม่จำกัดระยะเวลาจ้างงาน	41(55.4)	28(58.3)	21(58.3)	45(41.3)	170(58.4)	144(51.8)
มีจำกัดระยะเวลาจ้างงาน	33(44.6)	20(41.7)	15(41.7)	64(58.7)	121(41.6)	134(48.2)
-มีระยะเวลาทดลองงาน	(2)(2.7)	(1)(2.1)	-	12(11.0)	-	-
-มีจำกัดเป็นเดือน	(7)(9.5)	(4)(8.3)	(6)(16.7)	-	-	(19)(6.8)
-มีจำกัดเป็นปี	(23)31.1	(10)(20.8)	(8)(22.2)	-	-	(112)(40.3)
-มีการต่อระยะเวลาจ้างงาน	(17)23.0	(5)(10.4)	(4)(11.1)	-	(30)(10.3)	-
รวมยอด	74(100)	48(100)	36(100)	109(100)	291(100)	278(100)

Source : Kazuaki Tezuka, Zoku Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาติ

ฉบับต่อ) (Tokyo : Nihon Keizai Shinbunsha, 1991), p. 92.

5.4 การกำหนดระเบียบข้อบังคับในการทำงานและการทำสัญญาจ้าง

จากตารางที่ 10 จะเห็นได้ว่า สถานประกอบการที่ไม่มีการทำสัญญาจ้างจะมีมาก เช่นในจังหวัด Saitama มี 60% ส่วนระเบียบข้อบังคับในการทำงานนั้น สำนักงานส่วนใหญ่จะใช้ระเบียบข้อบังคับเช่นเดียวกับคนญี่ปุ่น แต่เนื่องจากว่าระเบียบเหล่านี้มักจะร่างขึ้นมาเป็นภาษาญี่ปุ่นภาษาเดียว ดังนั้น แรงงานต่างชาติจึงไม่ได้รับทราบระเบียบข้อบังคับในการทำงานเหล่านี้

ตารางที่ 10 การกำหนดระเบียบข้อบังคับในการทำงานและการทำสัญญาจ้าง ในการจ้างคนต่างชาติ

หน่วย : สถานประกอบการ

() : อัตราส่วนร้อยละ

	Kanagawa	Saitama	Gunma
มีระเบียบในการทำงานสำหรับ			
คนต่างชาติโดยเฉพาะ	3(4.7%)	1(2.3%)	2(5.9%)
มีข้อบัญญัติที่กำหนดเรื่องแรงงาน			
ต่างชาติเกี่ยวกับระเบียบการทำงาน	-	1(2.3%)	1(2.9%)
ใช้ระเบียบเดียวกันกับที่ใช้กับคนญี่ปุ่น	56(82.8%)	34(77.3%)	24(70.6%)
ไม่มีการบังคับใช้ระเบียบสำหรับ			
แรงงานต่างชาติ	5(7.8%)	7(15.9%)	5(14.7%)
บริษัทที่ไม่มีระเบียบในการทำงาน	3(4.7%)	1(2.3%)	2(5.9%)
รวมยอด	64(100%)	44(100%)	34(100%)
มีการทำสัญญาจ้าง	37(54.8%)	18(51.4%)	12(34.3%)
มีการทำสัญญาจ้างบางครั้งบางคราว	6(9.7%)	6(17.1%)	3(8.6%)
ไม่มีการทำสัญญาจ้าง	22(35.5%)	21(60.0%)	20(57.1%)
รวมยอด	62(100%)	35(100%)	35(100%)

Source : Kazuaki Tezuka, Zoku Gaikokujin Rodosha (แรงงานชาติ

ฉบับต่อ) (Tokyo : Nihon Keizai Shinbunsha, 1991), p.73.

5.5 รูปแบบในการให้ค่าจ้าง

ในส่วนของรูปแบบในการให้ค่าจ้างสถานประกอบการที่ให้ค่าจ้างเป็นรายชั่วโมงจะมีมาก เช่นใน Tokyo มีจำนวนถึง 51.4% และสถานประกอบการที่จ่ายค่าจ้างเป็นรายเดือน จะมีไม่ถึงครึ่งหนึ่งของในทุกจังหวัด ยกเว้น Osaka

ในประเทศญี่ปุ่นค่าจ้างเป็นรายชั่วโมงจะมีความแตกต่างกันในระหว่างพนักงานประจำ และพนักงานชั่วคราวหรือพนักงานพิเศษเป็นอย่างมาก ข้อมูลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะแสดงให้เห็นว่า แรงงานต่างชาติที่ได้รับค่าจ้างเป็นรายชั่วโมงจำนวนมาก คือ พนักงานชั่วคราวหรือพนักงานพิเศษ โดยจะได้รับค่าจ้างเป็นอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงที่น้อยกว่าพนักงานประจำ

ตารางที่ 11 รูปแบบในการให้ค่าจ้าง

หน่วย : สถานประกอบการ

() : อัตราส่วนร้อยละ

	Kanagawa	Saitama	Gunma	Osaka
เป็นรายปี	4(5.4%)	2(4.1%)	-	9(8.7%)
เป็นรายเดือน	27(38.5%)	11(22.9%)	6(16.7%)	69(66.3%)
ใช้ทั้งระบบรายเดือนและรายวัน	19(25.7%)	8(16.7%)	13(36.1%)	12(11.5%)
เป็นรายวัน	1(1.4%)	-	-	-
เป็นรายชั่วโมง	22(29.7%)	24(50.0%)	16(44.4%)	14(13.5%)
เป็นรายอาทิตย์	-	-	-	-
อื่น ๆ	1(1.4%)	3(6.3%)	1(2.8%)	-
ไม่ปรากฏ	-	-	-	-
รวมยอด	74 (100%)	48 (100%)	36 (100%)	104(100%)

ตารางที่ 11 (ต่อ)

	Chiba	Tokyo
เป็นรายปี	3(2.5%)	4(1.7%)
เป็นรายเดือน	52(44.8%)	57(23.5%)
ใช้ทั้งระบบรายเดือนและรายวัน	17(14.7%)	34(14.0)
เป็นรายวัน	-	13(5.4%)
เป็นรายชั่วโมง	30(25.9%)	125(51.4%)
เป็นรายอาทิตย์	-	-
อื่น ๆ	9(7.8%)	0(0.0%)
ไม่ปรากฏ	5(4.3%)	10(4.1%)
รวมยอด	116(100%)	243(100%)

Source : Kazuaki Tezuka, Zoku Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาติ ฉบับต่อ) (Tokyo : Nihon Keizai Shinbunsha, 1991), p. 96.

5.6 การให้โบนัส (เงินค่าตอบแทนพิเศษ)

ในส่วนของ การให้โบนัสต่อแรงงานต่างชาตินั้น อัตราส่วนร้อยละของสถานประกอบการที่มีการให้โบนัสต่อแรงงานต่างชาตินั้นจะเกินครึ่งหนึ่งในทุกจังหวัด ยกเว้น Tokyo แต่อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนเช่นนี้ก็ถือว่าไม่สูงเท่าไรนัก เมื่อเปรียบเทียบกับลูกจ้างชั่วคราวชาวญี่ปุ่น ที่ยังได้รับโบนัสในอัตราส่วนร้อยละ 80%

ตารางที่ 12 การให้โบนัส

หน่วย : สถานประกอบการ

() : อัตราส่วนร้อยละ

	Kanagawa	Saitama	Gunma	Osaka	Tokyo
มี	38(53.8%)	24(52.1%)	17(50.0%)	79(79.8%)	98(43.9%)
ไม่มี	23(35.3%)	18(39.1%)	13(38.2%)	16(16.2%)	88(39.5%)
แล้วแต่บุคคล	7(10.8%)	4(8.7%)	4(11.8%)	-	27(12.1%)
ไม่ปรากฏ	-	-	-	4(4.0%)	10(4.5%)
รวมยอด	68(100%)	46(100%)	34(100%)	99(100%)	233(100%)

Source : Kazuaki Tezuka, Zoku Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาตินับต่อ) (Tokyo : Nihon Keizai Shinbunsha, 1991), p. 96.

5.7 การเปรียบเทียบค่าจ้างระหว่างคนญี่ปุ่นกับคนต่างชาติ

จากตารางที่ 13 จะเห็นได้ว่า คนญี่ปุ่นกับคนต่างด้าวได้รับค่าจ้างเท่ากัน ในสถานประกอบการส่วนใหญ่ในงานหลายประเภท และคนต่างด้าวกลับได้รับค่าจ้างมากกว่าคนญี่ปุ่น ในอาชีพบางประเภทโดยเฉพาะประเภทอาชีพที่คนต่างด้าวมีสถิตีทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าออกเมือง และการอนุมัติผู้ลี้ภัย เช่น ครูสอนภาษา เป็นต้น แต่สิ่งที่ควรจะสังเกต คือ อัตราส่วนของสถานประกอบการที่ให้ค่าจ้างแก่แรงงานต่างชาตินั้นอยู่ใน

อัตราเดียวกันกับคนญี่ปุ่นนั้น มิได้หมายความว่าแรงงานต่างชาติได้รับค่าจ้างโดยอัตราเดียวกันกับคนญี่ปุ่นที่เป็นพนักงานประจำ แต่อาจหมายถึงการได้รับค่าจ้างในระดับพนักงานพิเศษ และอีกประการหนึ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือแรงงานต่างชาติมักจะมุ่งแต่ทำงานเพื่อจะหารายได้ในระยะเวลาที่จำกัดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นถึงแม้ว่าอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงอาจจะไม่ต่ำ แต่ก็ยังเป็นเงินเดือนที่มากพอสมควร

สำหรับประเภทของงานที่แรงงานต่างชาติได้รับค่าจ้างน้อยกว่าคนญี่ปุ่นนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นงานประเภทที่ไม่ต้องใช้ฝีมือ เช่น พนักงานช่าง คนงานทั่วไป พนักงานล้างจาน พนักงานทำความสะอาด เป็นต้น

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบค่าจ้างระหว่างคนญี่ปุ่นกับคนต่างด้าว

	คนญี่ปุ่นได้รับ มากกว่า	คนต่างด้าว ได้รับมากกว่า	คนญี่ปุ่นกับคน ต่างด้าวได้รับ เท่ากัน	แล้วแต่บุคคล ไม่เกี่ยวกับ สัญชาติ	ไม่ปรากฏ
ทั่วไป	11.8%	8.3%	64.2%	14.2%	1.5%
งานที่ใช้วิชาชีวะ	17.5%	20.0%	42.5%	12.5%	7.5%
ครูสอนภาษา	0%	40.0%	40.0%	20.0%	0%
พนักงานขาย	0%	23.1%	69.2%	7.7%	0%
พนักงานเสมียน	0%	18.2%	81.8%	0%	0%
คนขายของหน้าร้าน	7.1%	0%	92.9%	0%	0%
พนักงานช่าง	17.0%	4.3%	55.3%	19.1%	4.3%
คนงานทั่วไป	41.2%	5.9%	41.2%	11.8%	0%
ผู้ปรุงอาหาร	18.8%	6.3%	56.3%	18.8%	0%
พนักงานเสิร์ฟและ					
พนักงานล้างจาน	7.1%	0%	76.2%	16.7%	0%
พาร์ตเนอร์	0%	25.0%	0%	75.0%	0%
พนักงานทำความสะอาด	9.1%	0%	90.9%	0%	0%
คนทำงานศิลปะอื่น ๆ	0%	20.0%	80.0%	0%	0%
อื่น ๆ	0%	16.7%	58.3%	25.0%	0%

Source : Kazuaki Tezuka, Zoku Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาติ

ฉบับต่อ) (Tokyo : Nihon Keizai Shinbunsha, 1991), p. 99.

5.8 การจัดที่พักให้สำหรับแรงงานต่างชาติ

ในส่วนของการจัดที่พักสำหรับแรงงานต่างชาตินั้น ปรากฏว่ามีสถานประกอบการ จัดหาที่พักสำหรับแรงงานต่างชาติค่อนข้างมาก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าแรงงานต่างชาติจะได้รับสวัสดิการอย่างดีเยี่ยม เพราะแรงงานต่างชาติจำนวนไม่น้อยยังต้องพักที่ห้องเช่าที่คับแคบ

ตารางที่ 14 การจัดหาที่พักสำหรับแรงงานต่างชาติ

หน่วย : สถานประกอบการ

() : อัตราส่วนร้อยละ

	Kanagawa	Saitama	Gunma	Osaka
มีการให้ที่พักที่หอเหมือนคนญี่ปุ่น	35(50.0%)	11(23.4%)	8(21.6%)	41(41.4%)
หอพักสำหรับคนต่างชาติโดยเฉพาะ	10(15.1%)	15(31.9%)	18(48.6%)	18(18.2%)
การให้ค่าตอบแทนเพิ่มสำหรับที่พัก แนะนำที่พัก	-	9(19.1%)	4(10.8%)	13(13.1%)
มีการให้สวัสดิการอย่างอื่น	-	-	-	-
ไม่ปรากฏ	-	-	-	-
ไม่มีการให้สวัสดิการเลย	23(34.8%)	12(25.5%)	7(18.9%)	23(23.2%)
รวมยอด	68(100%)	47(100%)	37(100%)	99(100%)

ตารางที่ 14 (ต่อ)

	Chiba	Tokyo
มีการให้พักที่หอเหมือนคนญี่ปุ่น	32(27.6%)	53(30.3%)
ห้องพักสำหรับคนต่างชาติโดยเฉพาะ	26(22.4%)	36(20.6%)
การให้ค่าตอบแทนเพิ่มสำหรับที่พัก	8(6.9%)	43(24.6%)
แนะนำที่พัก	-	19(10.9%)
มีการให้สวัสดิการอย่างอื่น	-	8(4.6%)
ไม่ปรากฏ	8(6.9%)	15(9.0%)
ไม่มีการให้สวัสดิการเลย	42(36.2%)	-
รวมยอด	116(100%)	174(100%)

Source : Kazuaki Tezuka, Zoku Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาติ

ฉบับต่อ) (Tokyo : Nihon Keizai Shinbunsha, 1991), p. 100.

5.9 สรุปลักษณะการจ้างและความเป็นอยู่ของแรงงานต่างชาติ

(1) วันและเวลาทำงาน

ในส่วนนี้แรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับฝ่ายบริหาร เพราะบริษัทญี่ปุ่นมักคาดหวังให้ทำงานมากกว่าบริษัทต่างประเทศ แต่แรงงานต่างชาติเหล่านี้สามารถอ้างสิทธิของตัวเองได้ เพราะเป็นการเดินทางมาทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมาย ถึงแม้มีปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้^{๓๒}

ส่วนแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายนั้นมักจะให้ความสำคัญกับการหารายได้ในระยะเวลาที่จำกัดเป็นหลัก จึงมีการทำงานเกินเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อให้ได้รับค่าล่วงเวลา แต่ในบางกรณีอาจมีนายจ้างบังคับให้ทำงานเกินเวลาทำงานที่กำหนดไว้^{๓๓}

(2) ค่าจ้าง

สำหรับแรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าคนชาติใดก็ตามมักจะได้รับค่าจ้างที่สูงกว่าคนญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนต่างด้าวที่ได้รับจ้างบริษัทเอกชน

สำหรับแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายนั้นมักจะได้รับค่าจ้างต่ำกว่าคนญี่ปุ่น และยังมีกรณีที่นายจ้างไม่ยอมจ่ายค่าจ้างเลย เพราะนายจ้างเห็นว่าแรงงานต่างชาติเหล่านี้เดินทางมาทำงานโดยผิดกฎหมาย จึงคิดว่าคงไม่กล้าที่จะฟ้องร้องต่อศาล หรือแจ้งความกับตำรวจ^{๓๔}

^{๓๒}ในส่วนสถานการณ์จ้างของแรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมาย โปรดดู Ministry of Labour, Gaikokujin Koyokanri Jireishu (หนังสือรวบรวมตัวอย่างของการควบคุมการจ้างแรงงานต่างชาติ), (July, 1990), n.p.

^{๓๓}Komai, "Rodoryoku Busoku ni Naku Chushoshitauke Seizogyo (อุตสาหกรรมการผลิตขนาดเล็กที่เผชิญกับปัญหาขาดแคลนกำลังคน)," Economiusto (31 October 1989) : 82.

^{๓๔}โปรดดู Kanto Bengoshikai Rengokai ed., Gaikokujin Rodosha no Shuro to Jinken (การทำงานและสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างชาติ) (Tokyo : Akaishi Shoten, 1990), pp. 73-74.; Hanami, Asuno Rinjin Gaikokujin Rodosha, op. cit. p., 91.; The Japan Times (12 December 1990).

(3) สวัสดิการ

ในส่วนนี้แรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมายมักจะได้รับสวัสดิการที่ดี ซึ่งในบางกรณีอาจดีกว่าที่คนญี่ปุ่นจะได้รับ โดยเฉพาะกรณีที่ได้รับการว่าจ้างจากบริษัทเอกชน ส่วนแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายนั้นแทบจะไม่มีโอกาสที่จะได้รับสวัสดิการที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในเรื่องที่อยู่อาศัยนั้น แรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายนั้นจะต้องอดทนกับที่พักที่เลวร้าย^{๓๕}

(4) ความปลอดภัย

ในเรื่องความปลอดภัย แรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมายได้รับการคุ้มครองอย่างดี เพราะสถานประกอบการที่จ้างเขาเหล่านั้นมักจะเป็นสถานประกอบการที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้อยู่แล้ว และแรงงานต่างชาติเหล่านี้เป็นแรงงานที่มีฝีมือ ทักษะ และความรู้พิเศษจึงไม่ค่อยมีโอกาสที่จะต้องประสบกับภัยอันตรายต่าง ๆ

แต่ในส่วนของแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายนั้น มักจะต้องทำงานในสิ่งแวดล้อมที่มีอันตรายอยู่เสมอ เพราะแรงงานต่างชาติเหล่านี้ได้เข้ามาทำงานซึ่งคนญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่ต้องการที่จะทำ^{๓๖}

(5) การเลิกจ้าง

ในการทำสัญญาจ้าง กับแรงงานต่างชาติที่ชอบด้วยกฎหมาย บริษัทมักจะทำข้อตกลงเกี่ยวกับระยะเวลาการจ้างไว้ แต่ในทางตรงกันข้ามในกรณีจ้างแรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมาย นายจ้างอาจจะไม่กำหนดระยะเวลาการจ้างไว้ ทำให้แรงงานต่างชาติที่มีชอบด้วยกฎหมายต้องเผชิญหน้ากับปัญหาที่ว่านายจ้างจะเลิกจ้างเมื่อไรก็ได้

^{๓๕}โปรดดู Hiroshi Komai, "Kensetsu Genbano Gaikokujin Rodosha (แรงงานต่างชาติที่อยู่ในสถานที่ก่อสร้าง)," Economist (24 October 1989) : 77-78.; Mainichi Shinbun (หนังสือพิมพ์) (14 July 1991), p. 23.

^{๓๖}Hiroshi Komai, "Fuhoshurosha to iu Rakuin (การถูกตราหน้าว่าเป็นคนงานที่มีชอบด้วยกฎหมาย)," Economist (29 August 1989) : 74.